

Brot úr lögmannsræðuni:

Ikki batar at seta ilt ímillum íslendsku og føroysku tjóðina

I ræðu síni á ólavsøku segði lögmaður m.a., at íslendingar og føroyingar í stríðnum at finna tær røttu loysninar, teim hvør sær hóska, megu rætta hvørjum øðrum hondina

Samráðingar við donsku stjórnina

Mong, mong mál av felags áhuga fyrri donsku stjórnina og landsstýrið hava verið viðgjørð í teim samráðingum, fram eru farnar.

Og tey eru — sum rimiligt er — sjoðugt á lofti í tí viðskifti, vit hava sambært stjórnarskipanina.

Umframt tey frammanfyrir nevndu úrslitini av samráðingum við stjórnina viðvikjandi statshospi.alsbygging, umsiting av sosialmálum og lønarstovni, skulu nevast nøkur fá mál, sum heilt ella lutvist eru loyst.

Vit høvdu rætt til at taka úr tjóðarbankanum likviditet slán upp í 20 mill. kr., bert tey vóru niðurskrivað einaferð árliga, so teiðis at slætt borð var.

Semja er um broyting, so henda treyt fellur burtur. Eftir standa tekniskar samráðingar við føroyskar peningastovnar og ein minni lógarbroying.

Føroysk frimerki skulu nú fáast á ein ella annan hátt.

Váttað er tað, vit vistu frammanundan, at staturin á ongan hátt leggur seg út í lán-tøku okkara uttanlands. Tvørturímóti vil hann tekniskt stuðla okkum, tá vit hava tørv fyrri at treða fram á lánimarknaði. (Eitt lán uppá 11 mill. kr. er tikið í Sweitz til telefonautomatisering).

Stjórnin vil stuðla at fáa loyst flogmálið á ein hátt, allir pariari kunnu taka undir við, og sum kemur okkum uppá flugvæng. Spurningurin um føroyskan meiriluta í íslendingargrunnsins stýri skal víðgerast í samband við endurskoðanina av lógini áðrenn 1975/76.

Støða okkara til EF-spurningin er tikið til eftirtektar, og stjórnin vil av øllum alvi stuðla okkara áhugamáli eins og tey hjá hinum fiskivinnutjóðunum í Norðurlatlantshavi.

Veidurættindi burtur og heima - Samráðingar

Føroyska umsitingin og føroyska landsstýrið hava av málsoðkjum, sum víðgerast skulu, stórt sæð tey somu, sum stjórnin í einumhvørjum landi hevur, og hóast nøkur av umsitingarokkjum okkara liggja hjá ríkisstovnum, koma málini fyrri ein stóran part eisini til víðgerðar hjá føroyska myndugleikunum.

Hvat ið møguligt er at víðgera hongur fyrri stóran part i, hvussu væl mannað liðið er.

Rembingar seinnu árin innan øll tey øki, sum hava livsáhuga fyrri okkum, saman við ynskji um sjálvri at luttaka, so langt vit rokka á øllum hesum okkjum, mugu — sjálvt um politiskar, sum óivað ikki eru so haltir, sum teir hinka til, ikki tykjast skilja tað — bera í sær, at umboð fyrri landsstýrið eru burturi mangar ferðir árliga í neyðugum embætisörindum.

Eg skal gera úrdrátt úr nøkrum av teim samráðingum verið hava síðan seinastu ólavsøku.

Við grønlandska landsráðið varð í august 1972 gjørdur endaligur sáttmáli um fiskirættindi fram til 1978, tá EF limaskapur Grønlands noyðir okkum at finna aðra skipan enn verandi sáttmála. Samráðingar voru annars fardar út frá javnrættindarstöðuni sum ríkisborgarar, og voru vit samdir um, at hetta var til fyrirums fyrri báðar partar.

I august og september fingur vit fyrirbilsáttmála við íslendingar um framhjásettindj innan fyrri 50 fjórðingamark teirra. Hesi rættindi hava í lotuni ógvuliga stóran týdning, men sáttmálin kann ikki takast sum hin endaligi, tí nútímans veiðihættir sleppa ikki framat. — Verður sáttmálin ikki böttur munandi, er útflyting fiskimarksin í Íslandi stórt bakkast fyrri føroyskt vinnuliv.

Trúgví fult og heilt, at linuskip kunnu hava hesar leiðir sum grundstøði, men sleppa stórrí og smærri trolarar ikki framat, kann tað kosta okkum dyrt.

Sum dømi kann nevast, at best útgjördu og dýrastu skip okkara móguliga kundu fingið tær seinasta heyst í Íslandi, men sluppu ikki inn.

Landsstýrið royndi aftur í ár at veita teim loyvi at veiða til fiskiskella ella salfisk, men loyvi kundi ikki gevast.

Hesi skip eru nú so illa fyrri, at tey móguliga verða seld til Íslands. Hetta er sárt, samstundis sum vit vita, at enn stórrí og betri útgjördir bretskir og týskir trolarar framgevis veiða.

Føroyskur trolaramaður nýtti nú um dagarnar orðini, sum Grímur mæli um Kjartan Ólavsosn á sinni:

»Heitstórir eru íslendingar, teir vita oss inni brenna.«

Segði honum, at ikki batar at

seta ilt ímillum tjóðirnar báðar, sum í stríðnum at finna ta loysn, teimum hvør sær hóska, mugu rætta hvør aðrarj hondina. Vit skilja fullvæl trupulleikar íslendinga í dag, og skilja at talan er um at verja eina meginreglu (um frystiskip).

Tó rokna vit við, at undantøk kunnu gerast, og at sáttmálin — sum frálíður — kann botast, serliga fyrri føroyingar, sum hava so avgerandi tørv, sum eingin annar, og sum tó meir enn aðrir hava stuðlað íslendingar í stríði teirra. Sáttmálin við føroyingar varð fingin í lag, tá íslendingar mest høvdu brúk fyrri víðurkenning av nýggja sjómákinum.

So væl vit skilja íslendingar í stríði teirra, rokna vit við, at teir skilja, at okkara áhugamál sum fjarfiskitjóð eru onnur enn teirra, skilja, at loysnir smíðaðar í Íslandi ikki eru nýtiligir í Føroyum.

Samráðingar fóru seinasta summar og heyst fram við danir um býtið av laksakvotunij í Grønlandi og um landingarvíðurskiptini í Hírshals. Hartil hava á fleiri fundum verið víðgjördir spurningar í samband við ICNAF- og NEAFC-fundin og tær avmarkingar har verða gjördar.

Á NEAFC-fundinum í London bleiv síldaveiðubannið óbroytt. Hetta týddi í veruleikanum, at vit í stongdu tíðini í 1974 kunnu veiða 11.000 tons, meðan vit í 1973 bert veiddu 8.000 tons.

ICNAF-fundurin gav okkum samanlagt nóg stóra kvotu fyrri toskaveiðu á New Foundlands-leiðunum, men vegna vánalig hagtol er ivi um, hvørt býtið millum tey ymsu økini er tað besta, tó halda vit, at møguleikarnir hjá føroyskum skipum eru góðir á øllum teim vanligu leiðunum har.

í Grønlandi verður avmarkað næsta ár, men lutur okkara er stóri enn veiðan seinasta ár, men munandi minni enn árin frammanundan, hvussu her ber til at halda hús, um toluligur fiskiskapur verður, verður áhugavert at royna.

Danmark hevur í felagsmarknaðarmálinum dyggiliga skorðað á at fáa broytt fiskimark og fiskirættindapolitikk EF's.

Fyrireikingunum til hetta útspeil eiga vit stóran part i, og halda vit tí, at tað er skilagott. Høvuðsinnihaldið er, at øki, sum hava serligan tørv, mugu hava framhjásettindj hjá sær sjálvum, men skulu eisini sínámillum geva hvørjum øðrum rættindi.

Neyðugar avmarkingar mugu so berast av londum, sum ikki hava fiskivinnu sum høvuðsvinnu.

Fráhaldfeløgini siga nei til nýggja rúsdrekkalógaruppskotið

Felagsnevnd Føroysku Fráhaldfelaga heldur ikki, at nýggja lógin fer at bota um føroysku rúsdrekkavíðurskiptini

Føroysku fráhaldfeløgini halda ikki, at rúsdrekkalógaruppskot landsstýrisins, sum fer til fólkaatkvøðu 8. november, verða til nakran bata fyrri føroysk rúsdrekkavíðurskipti, og mæla til, at atkvøtt verður imóti uppskotinum.

Felagsnevndin hevur sent útskriv víð grundgevingum, hví mælt verður frá at atkvøða fyrri landsstýrisuppskotinum, og har verður sagt:

Felagsnevndin fyrri føroysku fráhaldfeløgini hevur víðgjørt uppskotið til nýggju rúsdrekkalógina, sum kemur til fólkaatkvøðu 8. november í ár.

Nevndin hevur gjørt einmælt samtykt um at mæla øllum felogum til at virka fyrri, at fólkið atkvøður NEI til uppskotið. Sum grund fyrri stoðu síni kann felagsnevndin føra fram fylgjandi:

1. Nógaldandi rúsdrekkalóg kom í gildi við fólkaatkvøðu. Fráhaldfeløgini hava alúð fært

fram, at hon átti ikki at verðið broytt uttan at fólkið varð eftirspurt. Hetta ynskji hevur lógtíngið bert lutvis gingið á móti við tað at særri krøv verða sett fyrri at varðveita nógaldandi lóg, enn fyrri at seta í verk ta nýggju. Fyrri at varðveita nógaldandi lóg krevst at minst 33% av øllum ið hava valrætt, tað vil siga minst 7.600*) skula atkvøða nei, meðan t.d. nýggja lógin kemur í gildi um 5.000 atkvøða nei og eingin atkvøðir ja.

2. Tað ovurhonds nógva drekkari sum fer fram í dag er beinleiðis í stríð við okkara lóggávu. Tá okkara lóggávu- og politivald ikki hevur tamarhald á víðurskiptunum nú, duga vit ikki at siggja, at hesi víðurskipti kunna broyast undir aðrari lóg.

3. Ólklubbarnir hava — sjálvt um teir ikki hava langa tíð á baki — til fulnar prógvað hvussu skjótt tað ber til at draga eina heila tjóð niður á eitt støði, sum er fólki okkara til mektan skaða.

Tað er óneyðugt at koma inn á tær mannalagnur, sum liggja undir hesum okki.

I upprunliga uppskotinum var m.a. tilskilað, at virki ólklubbanna skuldi stóðga. Henda partin av uppskotinum stríkaði tíngið og tí er øll grund til at halda, at ólklubbarnir koma at halda fram, um nýggja lógin kemur í gildi, kanska undir heitinum at vera lógligir.

4. Fráhaldfeløgini hava altið verið imóti solu av sterkum lógi í Føroyum. Tá tað nú skal gerast loyvt at bryggja sterkt her heima á landi, er fryktandi fyrri, at hetta bert er ein litil byrjan til fria rúsdrekkasolu.

5. Tað verður sagt, at landsstýrið skal gera reglugerð til lógaruppskotið. — Henda reglugerð kemur ventuliga fram áðrenn fólkaatkvøðuna. Slik reglugerð kann koma at siggja gott út og fólki kunna verða villedt av henni. Eitt mugu fólki ongantið gloyma og tað er, at reglugerðin verður gjord av landsstýrinum, og tað skal bert ein meiriluti í landsstýrinum til at broyta hana.

6. Kann vera, at okkurt gott er í uppskotinum, sum lógtíngið hevur samtykt. Men tá avgerðin skal takast við einum ja ella nei, so mugu vit taka støðu í móti uppskotinum og mæla tí til at atkvøtt verður NEI 8. november.

*) Vit hava ikki retta talið av teimum, sum valrætt hava.